

De heer E. Mellens, Oud Directeur van de melkfabriek in Glimmen

Het verhaal van de heer E. Mellens over zijn carrière op de Glimmer Melkfabriek lijkt op een Amerikaanse successtory. Begonnen als 13-jarige jongen in de fabriek is hij opgeklommen tot directeur. Met de fabriek zelf ging het niet zo voorspoedig; de melkfabriek 'De Toekomst' is nu verleden tijd. Zoals zovele kleine fabriekjes is deze opgegaan in de grootschaligheid.

Dir. E. Mellens.

De vooroorlogse jaren

De heer Mellens werd op 1 april 1907 in Zuidlaren geboren en woonde vanaf 1908 tot zijn huwelijk in 1936 in Midlaren. Na het zevende leerjaar op de lagere school te hebben doorlopen, is hij op 5 april 1920 als 13-jarige jongen begonnen in de melkfabriek 'De Toekomst' in Glimmen. De fabriek werkte voor boeren uit Glimmen, Westerveen, Noordlaren, Yde en De Punt, in totaal 180 leveranciers.

Hij begon om 7 uur 's ochtends de binnenkomende melk te wegen. De melk werd ontroomd, gekoeld en er werd boter van gemaakt. De fabriek maakte geen andere producten. 's Middags deed hij kantoorwerk. Van iedere leverancier werd bijgehouden hoeveel kilo melk geleverd werd en het vetgehalte werd genoteerd. Eens per 14 dagen werd uitgerekend hoeveel iedere boer kreeg voor de afgeleverde melk, op basis van het vetgehalte. In die tijd waren er nog geen telmachines en hij rekende alles uit het hoofd uit. Toen de telmachines kwamen, bleek hij het sneller te kunnen.

De jonge Mellens werkte elke dag van 7 uur 's morgens tot 6 uur, half zeven 's avonds; alleen de zondagmiddag na 1 uur was vrij. Geen vrije dagen, geen vakanties. Hij verdiende f5,00 per week, wat na twee jaar was opgelopen tot f7,00 per week. Er werkten toen 1 directeur, 3 mannen en 1 jongen op de fabriek.

Op kantoor

Na twee jaar had de 15jarige Mellens er genoeg van en heeft hij zelf zijn baan opgezegd. Zijn vader was het hier niet mee eens en wilde hem niet de hele dag thuis hebben: er moest gewerkt worden en die ging toen naar de directeur. Ze spraken toen af dat hij alleen op kantoor kon komen, maar zijn loon moest dan achteruit van f7,00 naar f5,00. De jonge Mellens heeft toen drie jaar kantoorwerk gedaan in een hokje van 3 bij 4 meter, waar een hoge tafel stond met een stoel. Om bij de tafel te kunnen schrijven had hij wel een kistje nodig bovenop de stoel. Na twee jaar had hij weer zijn oude salaris. Als iemand in de fabriek ziek was, moest hij invallen. Zo heeft hij alle werkzaamheden in de fabriek geleerd.

De jaren dertig

In 1926 ging de botermaker weg. De jonge Mellens verdiende onderhand f7,50 per week en wilde graag botermaker worden. Directeur Koops had er wel oren naar, dan

kon zijn dochter op kantoor komen. Hij moest toen voor het bestuur komen en die vond dat hij maar moest beginnen met f 14,00 in de week; als hij goed zou bevallen, dan zou hij opslag krijgen. In de jaren dertig werkten er vier mensen op de fabriek. Toen moest tien procent salaris ingeleverd worden. Het loon zakte van f 18,00 naar f 16,20 per week.

Het personeel van 'De Toekomst' in 1921.

V.l.n.r.: F. Mellens, E. Hartsuiker, R. de Vries, R. Koster en de melkrijder D. Baralds en de hond van G. Fonk, Glimmen.

De voorzitter, de heer Hogenesch, riep een algemene ledenvergadering bijeen en met algemene stemmen besloot de vergadering de tien procent er weer bij te doen.

De ontwikkeling van de fabriek

De fabriek is gesticht omstreeks 1900 en was een N.V. met aandelen. In Yde was een coöperatieve zuivelfabriek met 50 leden. In 1914 zijn ze samengegaan. De melk werd verwerkt in de fabriek te Glimmen. In 1938 hield de 80-jarige directeur Koops er mee op en werd de heer Twijnstra directeur. Er werd een dubbelwandige koperen pan aangeschaft en de vrouw van de directeur kookte daar karnemelkseppap in. Met een lange stok met een plankje eraan roerde zij de gort door de karnemelk om pap te maken. Er kwamen twee melkventers, de gebroeders Talens, die losse melk, karnemelk, room en slagroom verkochten.

Er kwamen nieuwe karnen en een nieuwe botermakerij. Een nieuw kantoor werd boven op het oude kantoor gebouwd. Er werden hele grote karnen, waarin 5 000 liter melk verwerkt kon worden, aangeschaft. De nieuwe karnen hadden kijk-glaasjes, dan kon je zien wanneer de boter klaar was. Onder de karn zat een kraan met een pompje en daarmee werd de karnemelk in bakken gepompt. Er werd yoghurt, vla en bijproducten gemaakt. Naast de twee melkventers in Glimmen, kwamen er ook zeven melkventers in Haren.

De nieuwe directeur

De heer Twijnstra vertrok naar de zuivelfabriek in Farmsum en de heer Kromhout werd de nieuwe man. Ook kwam er een nieuwe assistent. De nieuwe directeur had prima financiële resultaten. Bij de eerste controle in juni 1951 op de omzetbelasting bleek dit hoge saldo verdiend te zijn met een dubbele boekhouding van de 4 procent omzetbelasting.

De nieuwe directeur werd op staande voet ontslagen. De assistent werd benoemd tot assistent-bedrijfsleider en de oud-directeur werd benoemd tot superdirecteur en kwam twee keer per week alles nazien. De nieuwe bedrijfsleider bleek ook niet zo goed te vol doen, want hij kon niet rekenen; wel goed praten overigens. Ook waren de weekstaten regelmatig niet klaar.

Op een vrijdagmiddag tijdens de uitbetalingen belde de voorzitter, de heer Hogenesch, op en vroeg wanneer de heer Mellens even langs kon komen. Het voltallige bestuur en de heer Twijnstra bleken in vergadering bijeen te zijn. De nieuwe bedrijfsleider bleek geen diploma van de N.C.Z. (*moet F.N.Z. zijn*) te hebben, maar had een vervalste cijferlijst gemaakt. De heer Mellens werd gevraagd om bedrijfsleider te worden. Hij wilde dit wel proberen. De assistent-bedrijfsleider werd op staande voet ontslagen en de sleutels werden aan de heer Mellens overgedragen.

Direkteur Mellens

Ieder jaar werd het saldo van de fabriek verdeeld over de leveranciers. Toen er ineens f 51.000 boete van de omzetbelasting betaald moest worden, viel er geen saldo meer te verdelen en de leveranciers die geen lid van de vereniging waren, trokken zich terug omdat de nabetaling er niet kon komen. Er waren wel 50 of 60 nieuwe leden, maar die hadden niet getekend.

Toen de heer Mellens directeur werd, was een van zijn eerste taken in de avonduren bij de boeren langs te gaan om hen te laten tekenen. Wie lid werd kreeg 10 cent op 100 kilo melk meer. Dit bedrag werd jaarlijks uitbetaald. In één jaar zijn er 60 nieuwe leden bijgekomen.

Op 5 april 1960 werd het 40-jarig jubileum van de heer Mellens groots gevierd in Café Vellinga. Zie bijlage-II In totaal kwamen 200 leden en leveranciers op de feestavond. 's Middags werd hij geridderd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau in Zilver. Ook kreeg hij de zilveren medaille van de Nederlandse Zuivelbond.

De opheffing van de fabriek

De eerste tijd ging het prima. Er werkten nu 18 man in de fabriek. Maar de lonen werden alsmaar hoger, de melkprijzen trouwens ook, terwijl er geen extra melk verwerkt werd. Dit hing samen met het feit, dat de boeren bij de concurrentie 3 cent meer voor hun melk kregen. In 1966 werd alles overgedaan aan de Domo. De productie van boter en kaas werd stopgezet en de fabriek werd gebruikt als melkontvangststation. Na een jaar werd ook dit stopgezet.

De Melkfabriek "De Toekomst" in 1948

De heer Mellens bleef directeur van de vereniging tot 1972. Daarna werd hij door de Domo gevraagd de apparatuur en capaciteit van stilstaande bedrijven te inventariseren. Van de 90 zuivelfabrieken in Groningen en Drenthe zijn in totaal 8 overgebleven.

Alleen de fabriek in Marum werkt nog voor boeren die de melk in bussen verzamelen. Bij zijn afscheid hebben de Domo en de Nederlandse Zuivelbond een etentje in Norg georganiseerd. Hij kreeg toen de gouden Domo-speld met een briljantje.

Kijk op het Verleden

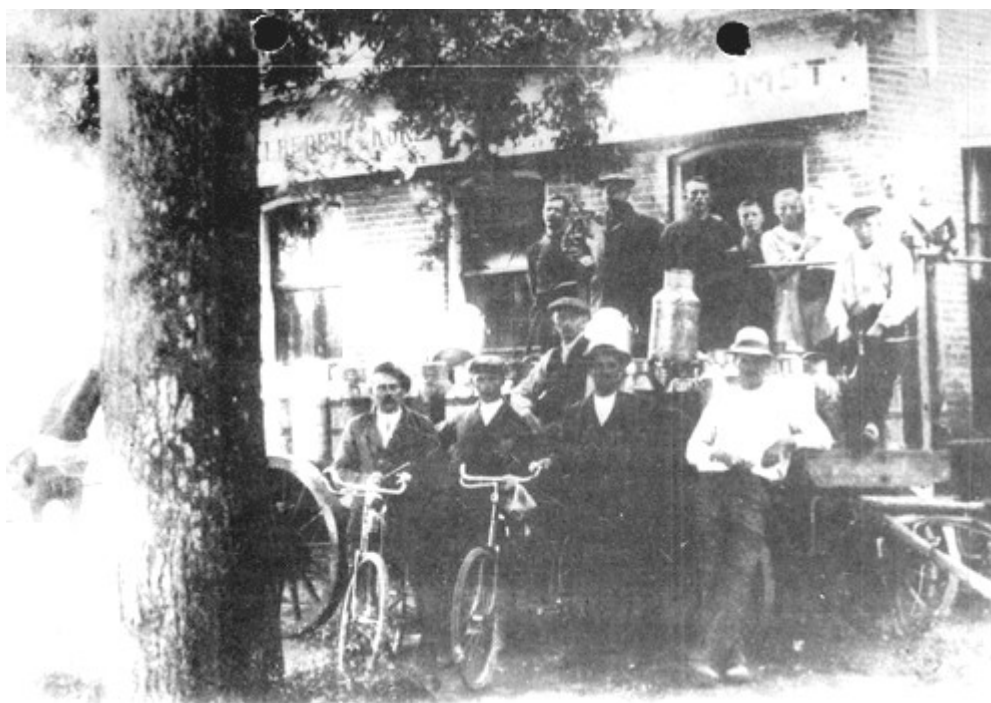
door Frans Banga

De melkfabriek in Glimmen

In 1897 werd aan de Rijksstraatweg 33-35 te Glimmen de melkfabriek *De Toekomst* opgericht. Het was een naamloze vennootschap met aandelen. In 1914 fuseerde het bedrijf met de Coöperatieve Melkfabriek te Yde. Tevens ging de fabriek koren malen en kreeg de naam *Coöp. Stoomzuivelfabriek en Korenmalerij De Toekomst*. De melk die in Glimmen werd aangevoerd, werd tot boter verwerkt. Tot 1938 was de heer A. Koops directeur van het bedrijf en hij werd opgevolgd door de heer E. Mellens.

Hij was in 1920, na de lagere school, als jongste medewerker in de fabriek begonnen. In 1966 werd de verwerking van de melk stopgezet en deed het bedrijf alleen nog dienst als ontvangststation. Op 25 oktober 1968 werd de fabriek gesloopt, evenals de 30 meter hoge schoorsteen. Op de plaats van de voormalige melkfabriek staan nu woningen.

Op de foto, die ook staat in het fraaie fotoboek 'Glimmen dorp tussen Drentse A & Hondsrug' van de auteur Willem Rutgers, zien we personeel van de Coöp. Stoomzuivelfabriek en Korenmalerij De Toekomst te Glimmen en dorpingen, in de jaren twintig.

Toevoeging	Melkaanbod:
1909	0.949 mln. KG. melk
1924	1.724 mln. KG. melk
1950	4.264 mln. KG. melk

Van loopjongen tot directeur

OranjeNassau-zilver voor de heer

E. Mellens te Glimmen

veertigjarig jubileum bij zuivelfabriek *De Toekomst*

Veertig jaar in dienst te zijn bij dezelfde werkgever is misschien niet altijd een opmerkelijk feit. Wel opmerkelijk is het veertigjarig Jubileum dat de heer E. Mellens te Glimmen gisteren vierde. De heer Mellens is namelijk bij de Coöp. Zuivelfabriek en Korenmalerij *De toekomst* aldaar, zo van de lagere school, amper dertien jaar oud, als loopjongen in dienst getreden en werd in 1951 benoemd tot directeur. Thans werd hem de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau vereend.

De voorzitter van De Toekomst, de heer W. HogenEsch opende tijdens de reseptie, gistermiddag gehouden in café Vellinga te Glimmen, de lange rij van sprekers, met een kort overzicht van de staat van dienst van de jubilaris, waarbij hij de vraag stelde, waarom de heer Mellens niet eerder tot directeursfunctie werd geroepen. Het antwoord hierop is, dat hij het slachtoffer is geweest waarmede van de de papierenwinkel, waarmede de diploma-eisen werden bedoeld.

De heer Mellens heeft echter tijdens zijn directeurschap nog verschillende diploma's behaald, waaronder 't boekhouddiploma.

De burgemeester van Haren, mr. F. W. van Ketwich Verschuur, belichtte het belang van zuivelfabrieken (vooral in oorlogstijd) in het algemeen en het belang van de directeurs in het bijzonder. Dit laatste werd extra onderstreept door de mededeling, dat het H. M. de Koningin had behaagd, de heer Mellens de al genoemde medaille te verlenen. Onder luide toejuichingen speldde de burgemeester de jubilaris de versierselen op de borst.

Zaal bijna te klein

De belangstelling voor deze receptie was zo groot, dat de zaal van café Vellinga bijna te klein was om alle belangstellenden te bevatten. Alle directeurs van de zuivelfabrieken in de provincie Groningen en de buurfabrieken in Drenthe waren aanwezig alsmede de directeur van de DOMO te Beilen.

Namens de slijtersorganisatie van de Groninger Melkhandel sprak de heer J. J. Nieboer worden van waardering voor de jubilerende directeur, die „van de onderste tot de bovenste trede” was opgeklommen. De secretaris van de Groninger zuivelbond, ir. W. Pasma, bood namens de *Koninklijke Nederlandse Zuivelbond* (FNZ.) een oorkonde en medaille aan.

Geschenken

De heer E. F. Elema uit Tjuchem, voorzitter van de *Groninger Zuivelbond*, offereerde bloemen. De heer H. Groen, directeur van de zuivelfabriek Ezinge, sprak als voorzitter van de *Vereniging van Directeuren* en overhandigde een tinnen koffiepote. Van de venter van *De Toekomst* ontving de heer Mellens een staande schemerlamp.

De heer Mellens, die in zijn dorp een ruime plaats inneemt in het verenigingsleven, kwam woorden te kort om alle sprekers, mede namens zijn vrouw, dank te zeggen.

Was deze receptie voor de jubilaris onvergetelijk, 's avonds werd er tijdens een feestavond, verzorgd door Herman Rinket's Cabaret, nog een schepje boven op gedaan, toen het bestuur van *De Toekomst* de nieuwste Philips bandrecorder aanbood, waarbij de voorzitter W. HogenEsch nog eens uitvoerig de levensloop van de heer Mellens belichtte en woorden van warme dank sprak.